

Eurooppalaiset muistelmat

Mikko Heikinheimo: Pavel, Jaan, Juliette ja muut. Eurooppalaiset muistelmat. Edita 2006. 190 sivua.

■ Lähes 20 vuotta on kulunut Itä-Euroopan kommunistijärjestelmän luhistumisesta ja tuhansia kirjoja on ehditty kirjoittaa siihen johtaneesta kehityksestä ja siitä, miten muutokset sittemmin ovat edenneet. Arkistojen avautuminen on ollut siunauksellista historioitsijoiden analyyseille. Suomessa on keskitytty Venäjään ja josain määrin Itä-Saksaan.

Pitkän linjan diplomaatti ja journalisti Mikko Heikinheimo avaa ”eurooppalaisissa muistelmissaan” näkökulman meillä aika lailla katveeseen jääneisiin Varsovan liiton pienempiin jäsenmaihiin. Vaikka hän tuntee näiden maiden historian kohtalaisen hyvin, hänen lähestymistapansa ei ole analyttinen vaan pikemminkin ”mikrohistoriallinen”. Jo 1960-luvulla solmiutuneiden ystävyysuhteittensa kautta hän vie sujuvalla tyyllillä lukijan tutustumaan sosialistimaiden arkeen ja niiden kansalaisten usein tuntemaan henkiseen ahdinkoon. Mielenkiintoisella tavalla hän käsittelee ystäviensä vaiheita muutoksen jälkeen. Hänellä on selkeä käsitys kohtalaiden keskinäisistä eroista – ne hän totuttiin usein näkemään yhtenä monoliittisena kokonaisuutena.

Heikinheimon kirjassa on muunkinlaista, luvalla sanoen hiukan sekalaista ainesta. Sympaattisesti hän kuvailee tuntematonta kovaonnista ranskalaista runoilijaa, jonka hänen isänsä oli Rouenissa tavannut 1930-luvun lopulla ja jonka lesken hän tapaa 30 vuotta myöhemmin samoilla seuduilla. Sama sympatia leimaa hänen suhtautumistaan hauraaseen ja herkkään Lasseen, jonka isä oli ollut venäläisten kesällä 1940 alas ampuman ”Kalevan” päällikkönä; ”Kalevan” tapaus käsitellään tarkasti.

Heikinheimon tavassa kirjoittaa on ripaus Olavi Paavolaista.

Oman diplomaattuuransa kuvauksen Heikinheimo jättää hieman stereotyyppiseksi ja muutenkin laihanlaiseksi; mielenkiintoisinta on kuvaus hänen toiminnastaan Romanian romaniväestön hyväksi – tutuksi tuli tällöin sikäläinen romanien kuningaskin.

Kun Heikinheimolla selvästikin on kirjoittamisen lahja, tämä kirja ei varmaankaan jää hänen viimeisekseen.

Heikinheimo otaksuu kirjansa alkuperäisen ranskalaisen version (2004) olevan – tieteellisiä tutkimuksia lukuun ottamatta – ”ainoan suomalaisen ranskaksi kirjoittama teos maamme itsenäisyyden aikana”. Jos näin on, katkos tämänlaatuisen genren kohdalla on lähes sadan vuoden mittainen: mikkeliäläissyntyinen Hilma Pylkkänen julkaisi Ranskassa 1912 romaanin ”Saämi Tervola” ja 1913 ”Le Senateur Sonerva”.

Pekka Harttila